

ΠΑΛΜΟΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΑΘΗΝΑ - 2 - ΙΟΥΝΙΟΣ 1944

ΠΑΛΜΟΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΕΚΔΟΣΗ 'ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ,

ΧΡΟΝΟΣ Α' - ΦΥΛΛΟ 2 - ΙΟΥΝΙΟΣ 1944

ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΔΡΑΧΜΕΣ 200.000

Διεύθυνση : Κώσταν Αγαπητίδην, Ραβινε 6, Αθήνα (1).

ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ ΠΟΥ ΦΥΓΑΝΕ

Της φίλης Όλγας Τζ.

Οι παράξενοι ήχοι των βιολιών, απόψε βράδι,
που συντροφεύει το πιάνο και το χάντι
από γυναίκεια κρινοδάχτυλα λεπιά,
μιας άρπας λιγωμένα τρυφερός,
είναι μια υπόθεση αισθαντικών τριαντάφυλλων,
είναι μια υπόθεση μεθυστικών αρωμάτων,
μια μουσική των καραβιών
π' αράζουνε από ξένους τόπους
κι' είναι ο καϋμός των γαλανών πουλιών
που θα μας φύγουν πάλι
και θα μείνουν τραγικά θλιμμένα
τα στενά της επαρχιακής πρωτεύουσας.

Και οι έρωτες, ω οι έρωτες
των τρυφερών-μας κοριτσιών
με τ' ασημένια ή τα χρυσάφια μαλλιά,
την πίκρα της απαντοχής πώς θα υπομείνουν !
Η αγάπη-τους (κρυφός καϋμός)
σε ξένες πολιτείες και μαγικά νησιά
στα χάντια, θα ξεχνιέται, των παρθένων ξωτικών
με τα γιάλνια μάτια και τ' αλαβάστρινο κορμί.
Ονειρεμένος ερχομός !
(Μπαχάρι απ' την Ανατολή
χρυσάφια απ' τη Δύση)
κι' οι πλανταγμένες αγκαλιές
θ' ανθίσουν, ω τριανταφυλλιές.
Ονειρεμένος ερχομός
πόσο μεγάλος ο καϋμός !

Και τα βιολιά ξανάρχισαν
με τη γνωστή-τους συντροφιιά,

να παίζουν κάποιο γρήγορο σκοπό :
 «Αννούλα, θάρθει-σου ο καλός
 και συ, Μαριώ, θε να χαρείς.
 Κι' όσες κρατάτε μυστικό τον έρωτά-σας
 για το σγουρόμαλλο ναυτόπαιδο,
 πήτε στο κύμ' απόψε βράδι
 για τους κρυφούς-σας στεναγμούς».

Μια παραλία θα καρτερεί
 και μες στη σάλα ενός γνωστού
 κι' ύποπτον δρόμου
 θα πάει το κύμα όσα-με κει.
 «Ναυτόπουλο, που φθείρεσαι
 στο σάλο μέσα των καιρών
 γύρνα, είναι κάποιον μια ψυχή
 που δεν αντέχει αν δεν σε δει».

ΒΑΓ. ΓΚΟΥΦΑΣ

ΣΕ ΚΑΡΤΕΡΑΕΙ

Σε καρτεράει ός κι' η θολη σιωπη που ψηλαφούσε
 απο τη μερα πούφυγες τις ζεστες αναμνήσεις.
 Η θλίψη χρώμα κι' απο χρώμα η κάμαρα μεθούσε
 Σα φύγει ο ήλιος κι' απλωθει το βράδυ—μη γυρίσεις!

Των τελεφταίων λόγων-σου λικνίστηκεν ο ήχος
 — Ω θάρθεις! και κινήθηκε η σιωπη, η καρδια χτυπάει.
 Νυχτώνει - Αστράφτει (ω δάκρυα!). Τραχεια η βροχη ξεσπάει.
 Νέκρωσε η κάμαρα, μα ακους; Ξανθος γελάει ο στίχος.

ΝΤ. ΖΗΡΙΩΤΗΣ

ΕΦΗΒΙΚΟ ΤΡΙΓΩΝΟ

ΔΙΗΓΗΜΑ

— Αστέρη!
 Κι' ύστερα πάλι :
 — Αστέρη! Αστέρη!

Μια φωνη συντροφικια, αδελφικη,
 λαχαιαστη. Τα δυο πέδιλα έτρεχαν—δυο
 λευκα καλοκαιρινα πέδιλα—ανάμεσα στα
 βότσαλα του παραλιακου δρόμου. Μια
 φωνη και δυο πέδιλα.

Ο ήλιος εγκληματικα κόκκινος μεσ'
 στην καρδια του Αστέρη. Και στο μά-
 γουλό του μια πορφυράδα—ασφαλως θα
 την καθρέφτιζε η θάλασσα απ' τον ήλιο
 πούγερονε. Μα και τρεις δαχτυλιες. Σκέ-
 ψου. Τρεις δαχτυλιες πάνω σ' ένα λευκο
 μάγουλο, λεπτο κι' εύθραυστο σαν του
 Αστέρη — — —

Όταν είσαι δεκάξη χρόνων κι' έχεις
 καρδια με βοτσαλάκια του γιαλου και
 κοκκινολίθαρα—έτσι δροσερη—θα νοιώ-
 σεις τον Αστέρη. Αλλοιως παρατήσέ-τον
 στη μοναξια του απογεματινού-του δρό-
 μου. Ασε-τον με τα πράσινα, τα κόκκινα,
 γαλάζια και μαβια βότσαλα και τα κοχύ-
 λια που αντιβουουν της ζωής-του τη μεγά-
 λη λύπη και με τα στρογγυλα κοκκινολί-
 θαρα— οι μέρες που περνούσε στο νησι.
 Παρατήσέ-τον, βούτηξε τη ματιά-σου στο
 ρόδινο σύννεφο της δύσης, δρασκελίσε τις
 ράχες των μακρυνων βουνων της στερηας
 κι' έλα μαζυ να χαθούμε στη μικρή-του
 ιστορία. Μα θάπρεπε νάχεις καρδια σαν
 τα βοτσαλάκια του γιαλου, μελαγχολικη
 κι' ονειροπαρμένη — — —

Ο Στρατης ήταν ο αρχηγος. Άντρας
 σωστος, κεφάλι μαύρο σγουρο, θέληση,
 ειρωνία. Ο Αστέρης δεν ήταν τίποτα. Ή-
 ταν δεκάξη χρόνων κι' είχε μια επιδερ-
 μίδα που πρόσμενες να διαρραγει. Και
 το σπουδαιότερο πούχε τα βοτσαλάκια
 στην καρδια: πράσινα, κόκκινα, μαβια.
 Μα, αλήθεια, θα μπορούσες να φαντα-
 στεις τί χαρα μπορεί νάβρει ένα παιδι σε

βραδυνους περιπάτους μοναχικους στην
 ακρογιαλια; Κι' ύστερα ένα νευρικο χέρι
 που βαστα παντα ένα βιβλίο, ένα χέρι
 ωχρο κι' ονειροπόλο, δε θα μπορέσεις να
 το προτιμήσεις βέβαια από 'να χέρι στι-
 βαρο, μελαψο. Ας πούμε απ' το χέρι του
 Στρατη—α! αυτος ο Στρατης τι δυνατος!

Τις καλοκαιριάτικες βραδυες όλα τα
 παιδια βολτάριζαν στον παραλιακο δρό-
 μο, στον καθημερινο περίπατο. Η παρέα
 του Στρατη. Σπάνια πήγαινε κι' ο Αστέ-
 ρης. Έφηβοι όλοι αγόρια και κορίτσια.
 Κέντρο και ήλιος ο Στρατης. Ο Αστέρης
 πήγαινε πάντα δυο μέτρα πίσω στον πε-
 ρίπατο. Θα μου πεις τί ρόλο παίζουν δυο
 μέτρα πίσω στην ιστορία ενος έφηβου
 πούχε τις πέτρες του γιαλου στην καρδια.

Έχεις δίκιο. Μα ο Αστέρης θάχε κάποιο
 λόγο. Δυο μέτρα πίσω απο τους άλλους
 είναι κάτι σημαντικό. Είσαι κοντά-τους,
 τραγουδας, μιλας, ακους και σύγκαιρα
 είσαι και μόνος στον εαυτό-σου δοσμένος,
 και στη θάλασσα και στον αστροσκάλι-
 στο ουρανο. Κι' ο Αστέρης εκδήλωνε τη
 νειότη του στο σφίξιμο του βιβλίου και
 στους μοναχικους περιπάτους. Κι' ός εδω
 καλα. Σκέψου όμως και μια άλλη σιλου-
 έττα να ξεκολλάει απ' την παρέα — μια
 κυπαρισσένια σιλουέττα και να καθυστε-
 ρει (αχ! αυτα τα πετραδάκια στα παπού-
 τσια! Μα είναι πολυ ενοχλητικα! Βάσα-
 νο!). Και δυο μέτρα πίσω απ' τους άλ-
 λους να ξαναπροχωρει. Τι τύχη! Δίπλα ο
 Αστέρης, κι' οι δυο πια μαζυ να προχω-
 ρουν. Δυο σκιες, δυο μέτρα πίσω απ' τους
 άλλους. Νά λοιπον, κάτι νόημα είχαν τα
 δυο μέτρα. Και νά που ο Αστέρης εκτος
 απ' τις φυλλάδες ξέρει και σφίγγει και
 κοριτσιίστικα χέρια—χέρια εύθραυστα σαν
 τα δικά-του—και ξέρει κι' αυτα να τα δια-
 βάζει σαν τα βιβλία-του.

Ευλογημένα βότσαλα πούβαλε ο Θεος
 στους παραλιακους δρόμους καλοκαιριά-
 τικων νησιων — — —

Την έλεγαν Ρόζα. Ρόζα! Για σκέψου-το κι' αυτο. Περίεργο, ο Αστέρης ήξερε κάτι σκυλάκια μικρα, με πουκάμισο και κόκκινη μπορντούρα που τα λένε Ρόζα. Ήξερε και μια γοια, χοντρη, αντρογυναίκα που κι' αυτη Ρόζα τη φώναζαν. Πώς λοιπον μπορούσε ο καυμένος να σκεφτει πως γινόταν ποτε ένα λουλούδι να το πουν Ρόζα;—ένα κορίτσι ήθελα να πο. Ένα κορίτσι που έχει μια μύτη σαν κοχυλάκι του γιαλου και δυο μάτια σαν τη νυχτερινη θάλασσα; Πόσες εκπλήξεις φυλάει ο κόσμος. Κι' όμως, ποτε μέχρι τώρα δεν είχε φανταστεί μια τέτοια ύπαρξη που να τη λένε Ρόζα και να της μπαίνουν πετραδάκια το βράδυ στο πέδιλο. Ώστε Ρόζα!

Αυτη λοιπον η ωραία ύπαρξη που την έλεγαν Ρόζα και που δεν ήταν ούτε σκυλάκι με πουκάμισο και κόκκινη μπορντούρα, ούτε γοια αντρογυναίκα, χοντρη, μονάχα ένα λουλουδάκι καλοκαιρινο, καθόταν στο λόφο, σ' ένα πύργο. Ναι, όπως στα παραμύθια. Ένα μικρο πύργο κουκλίστικο με ωραίο τριγύρω κήπο. Κι' είχε κι' ένα σκυλάκι με πουκάμισο και κόκκινη μπορντούρα—Θεέ!—που το φώναζαν Μαίρη Μα θάταν πολυ χαριτωμένος ο πύργος που όλα είναι ανάποδα και τα λουλούδια τα φωνάζουν με σκυλίσια ονόματα και τα σκυλια με λουλουδένια.

Ο Αστέρης ήξερε να σφίγγει κοριτσίστικα χέρια, λοιπον. Αρκει να τόθελε. Κι' ήταν η πρώτη φορα που τόθελε. Θα μπορούσε λοιπον να ξεφυλλίσει τις σελίδες του πύργου και να ρουφήξει το μυστικό-του. Άρχισε απ' τον κήπο. Αυτες τις τελευταίες μέρες του τύχαιναν πολυ παράξενα πράγματα. Έξαφνα ποτέ του δεν είχε φανταστεί τι ομορφια μπορούσαν νάχουν λίγα κοινα λουλούδια σ' ένα κήπο. Να πούμε λίγα γεράνια—α ναι! Τα γεράνια είναι σαν κορίτσια καλοκαιρινα—ή κι' ο βασιλικος πούταν δροσερος σα θαλασσινο απόγεμα.

Στο πόδι φύλαξε μ' ευλάβεια μια δαγκωματια της Μαίρης. Τον είχε γαυγίσει με θυμο—τί θέλεις εδω;—και τον δάγκασε. Ήταν μια επιπόλαιη—εντελως κο-

ριτσίστικη—δαγκωματια, σα γρατσούνισμα μικρου γατιου. Την παρακολούθησε ώσπου σβύστηκε. Πολυ πόνεσε κατόπι σαν την έχασε. Ήταν μια δαγκωματια της Μαίρης κι' αυτο δεν είναι λίγο.

Κι' ένα απόγεμα μπήκε στον πύργο, ένα απόγεμα πορτοκαλι ανέβηκε τις σκάλες. Μόλις έκανε να δρασκελίσει την πόρτα είδε εκείνη κι' έτσι δεν είδε τίποτ' άλλο. Ερημια. Οι δυό-τους. Ήταν μια σιλουέττα κόκκινη σα γεράνι. Κι' εκει, κάτω απ' τη μύτη κόκκινη σα γαρύφαλλο, σαν παπαρούνα. Εκει δα πρωτόμαθε ο Αστέρης πώς ρουφουν το μέλι απο μια κόκκινη παπαρούνα πάνω σ' ένα κοριτσίστικο πρόσωπο. Θ' αρχίσεις να διαβάζεις το βιβλίο των κοριτσίστικων χειριων πρώτα για να μάθεις κατόπι να πίνεις της παπαρούνας το χυμο — — —

Ο Στρατης ήταν ο άνθρωπος της άμεσης ενέργειας. Βίαιος, περήφανος και δυνατος. Ο Στρατης λοιπον ένοιωσε ένα στοιχειο μαύρο, σαν πλεγμένο φύκι μέσα στην καρδιά του. Αναδενόταν μέσα-του και του ρουφούσε τα σωθικα.

Πώς τόχε φέρει η τύχη να σταθει στην πόρτα του πύργου την ώρα εκείνη; Περαστικός ήταν. Στην πόρτα πάνω του πύργου στεκόταν ο Αστέρης κι' έπινε. Ήταν η πρώτη φορα που ρουφούσε το μέλι μιας κοριτσίστικης παπαρούνας. Τι έφταιγε αν άργησε λίγο κι' αν ο Στρατης επέμενε να κοιτα; Κι' η Μαίρη στη μέση αναποφάσιστη και στενοχωρημένη κοίταζε και τους δυο. Πότε τον Αστέρη πότε το Στρατη. Σκέφτηκε μια στιγμη να πάει ν' ανανεώσει στο πόδι του Αστέρη τη δαγκωματια που σβύστηκε, μα με την εξυπνάδα που τη ξεχώριζε—μη ξεχνας πως την έλεγαν Μαίρη και πως ίσως γι' αυτο είχε κληρονομήσει γυναικια πονηράδα και διαίσθηση—κατάλαβε πως πια τον Αστέρη οι δαγκωματιες δε θα τον συγκινούσαν. Οι κοριτσίστικες παπαρούνες είναι πολυ πιο γλυκες απ' τα σκυλίσια δαγκώματα—κι' ας είναι απο σκυλια που έχουν κοριτσίστικο όνομα. Αχ, η αχαριστία του κόσμου αυτου! Η φτωχη Μαίρη

απο περίσσεια σκυλίσιας ζωτικότητας—γιατί όχι κι' απο ζήλεια για την κυρά-της;—τάβαλε με το Στρατη που στεκόταν πετρωμένος στην καγκελόπορτα. Έγινε φασαρία. Ειδώθηκαν Πλησίασαν κ' οι τρεις αλαλιασμένοι. Η Ρόζα μ' ένα κενο, ο Αστέρης μεθυσμένος κι' ο Στρατης στεγνος, καίγοντας. Τί είπαν; Οι κουβέντες ήταν λίγες, κοφτες, συμβατικες, ανόητες. Δεν συνέβαινε βέβαια απολύτως τίποτα. Η Ρόζα προφασίστηκε δουλεια, έφυγε. Τρέξανε τα λευκα πέδιλα στη λευκη μαρμαρόσκαλα, χάθηκαν—ούτε ένα πετραδάκι δε μπήκε να τα μοδίσει. Μα είμαι κουτος! Στις μαρμαρένιες σκάλες νησιώτικων πύργων, πετραδάκια πού να βρεθουν; Πού;

Ο Στρατης κι' ο Αστέρης μόνοι σ' ένα γυρισμον ατέλειωτο. Στα μάτια του πρώτου έπαιζε μιαν άβυσσο. Κοίταξες μέσα κι' έπηξε το σκοτάδι. Του Αστέρη τα μάτια καθρέφτιζαν μια μαβια θάλασσα, ήταν διάφανα. Άμα πρόσεχες, θα ξεχώριζες τα βοτσαλάκια του γιαλου, τα κοκκινολίθαρα.

Ήρθαν δυο λόγια στο Στρατη να πει, σταμάτησε. Ο Αστέρης σιωπούσε. Προχωρούσαν. Ο δρόμος ήταν στενος, η σκόνη παχεια. Οι σκιες πέφταν στο δρόμο—πλήξη δειλινου. Φτάσαν στην ακρογιαλια. Ο Στρατης έστριψε ξαφνικα για το σπίτι-του. Ούτε καληνύχτα. Τσιμουδια. Απότομα έστριψε—τα μάτια-του άστραψαν—άνοιξε τα πόδια-του κι' έφυγε. . .

— Καληνύχτα, Στρατη!

Σιωπη. Τα βήματα μονάχα, ένα-δυο, κανονικα, σταθερα, που σβύνουν, χάνονται. . . Ο Αστέρης κατάλαβε. Τράβηξε στο σπίτι-του και μέσα-του αγκομαχούσαν παράξενα αισθήματα πηχτης νύχτας σ' ακρογιαλί, τραγούδια σε σεληνοφώτιστη νύχτα, μεπερδεμένα. Λουλούδια, κήποι και δρόμοι σκονισμένοι, πληχτικοι. Και βαρια βήματα, να φεύγουν, να χάνονται. Παπαρούνες. Παπαρούνα και γεράνι. Κι' η Μαίρη. Ένοιωθε βαρυσ και κουρασμένος.

Η αφορμη ήταν μηδαμινη. Μια ασή-

μαντη και συνηθισμένη ασυμφωνία στο παιχνίδι. Ήταν όλοι μπροστα. Κι' εκείνη. Το χέρι-του έπεσε βαρυ σα μοίρα στη λευκη επιδερμίδα—στην επιδερμίδα που περιμένες να διαρραγει στα καλα καθούμενα. Στο λευκο μάγουλο μέιναν τρεις δαχτυλιες. Τρεις δαχτυλιες απο χέρι βίαιο και περήφανο που ξέρει κι' ενεργει άμεσα (ποιός ξέρει τα δράματα που παίζονται στις εφηβικες καρδιες);

Φεύγοντας πέταξε και μια σκληρη λέξη. Το σκαμπίλι διπλοσφραγίστηκε.

Ο Αστέρης απόμεινε χαμένος να κοιτα. Θλίψη και πόνο είχε στην καρδιά-του—ένας φίλος! Για κείνη! Τα βουνα γκροίμαζαν. Ο ήλιος ήταν πηχτος και πορφυρος σαν εφιάλτης, αντιπαθητικος. Τα παιδια τριγύρω ήταν παραμορφωμένα. Τα μάτια-τους είχαν μεγαλώσει, κι' ήταν γιαλιστερα, ατσάλνια. Κοιτούσαν. Κι' εκείνη κοιτούσε. Τα δυό-της μάτια είχαν τρικυμίσει, είχαν ξεχυθει σε μιαν απέραντη απορία, η μυτίτσα είχε ωχριάσει, τα χείλια τρέμαν. Περίμενε. Ο Αστέρης θα σηκώνότανε, θα κυνηγούσε το Στρατη, θα τον μπάτσιζε, θα τον έκανε να πάρει τον πρόστυχο λόγο-του πίσω.

Ο Αστέρης έβλεπε το φίλο να φεύγει γοργα και νευρικα και σηκώθηκε. Τράβηξε προς την αντίθετη μερια, γρήγορα. Εκλαιγε ο γιαλος κι' η θάλασσα. Πονούσε. Ο ήλιος ήταν φλογισμένος σαν το μάγουλό-του. Ο γιαλος τον κοίταζε. Τα κοκκινολίθαρα στην καρδιά του και τα βοτσαλάκια. Ήταν μια παλάμη στιβαρη, βαρεια. Μια παλάμη πούξερε να ενεργει αποτελεσματικα Ο Στρατης. Η Ρόζα. Η Ρόζα. Το σκαμπίλι. «Τιποτένιε!» Η βουη. Ο ήλιος. Πονούσε.

— Αστέρη!

Ακούστηκε πίσω-του μια φωνη. Κι' ύστερα πάλι:

— Αστέρη, Αστέρη!

Αχ, μια φωνη συντροφικια, αδελφικη. Μια γλυκεια φωνη.

Γύρισε. Ήταν εκείνη. Τακ, κάτι κόπηκε ανεπανόρθωτα στην καρδια. Βέβαια είχε πάρει λαθεμένο δρόμο, απ' αλλου είχε πάει ο Στρατης! Θάλρεπε απο

κει να πάει κι' αυτός. Μ' αυτός ήταν δειλος. Αυτός ήταν γλωμος. . . Κι' όμως δυο μάτια προσμέναν, πώς προσμέναν. . .

Έκλαιγε μέσα-του γι' αυτά και για την παπαρούνα. Έκλαιγε και για τα βοτσαλάκια που μπαίνουν στα καλοκαιρινα πέδιλα και σε φέρνουν ίσα-ίσα μ' αυτόν που ακολουθεί μονάχος, δυο μέτρα πίσω. Έκλαιγε και για τη Μαίρη πούξερε να δαγκώνει, δαγκωνιες αγαπημένες.

— Αχ, Αστέρη δεν ακους; λαχάνιασε η φωνη.

Τα κοκκινολίθαρα τονε κοίταζαν ειρωνικά. Τί σκαμπίλι ήταν κι' αυτό, Θέμου. Γιατί να μη σηκωθεί, να χτυπηθεί. Γιατί;

Άρχισε να τρέχει σαν τρελλός. Γρήγορα, ανισόροπα. Ντρεπόταν και πονούσε. Δεν ήταν γι' αυτόν οι κοριτσίστικες παπορούνες. Κι' ούτε τα κοριτσίστικα χέρια ήταν για να τα διαβάξει αυτός. Ούτε τα γεράνια και οι βασιλικοί γι' αυ-

τον. Και δε θάπρεπε πια να περνάει για κορίτσια τα σκυλία.

Έτρεχε, έτρεχε. Κι' απο πίσω:

— Αστέρη, Αστέρη!

Τ' αστέρια ήτανε μάτια και τον κοίταζαν. Περίμεναν να πάει στο Στρατη, να χτυπηθεί. Είσαι άντρας Αστέρη; Όχι βούιζαν τ' αστέρια κι' ή θάλασσα των ματιών της. . .

Η φωνη ακουγόταν ολόένα σιγώτερα, ώσπου μεπερδούτηκε με το βουητο της θάλασσας και με τα πέπλα τής νύχτας. Η φωνη έτρεχε όμως ακόμα. Τα βοτσαλάκια του γιαλου έμπαιναν στο λευκο πέδιλο, αλλ' αυτη δε σταματούσε.

— Αστέρη!

Κι' ύστερα αχνα, σαν απ' τον άλλο κόσμο:

— Αστέρηη!

Η κατάληξη ξανεμίστηκε στα χάη.

Κι' ύστερα σιωπη.

1943

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΤΑΒΕΡΗΣ

ΑΡΝΗΤΙΚΟ ΕΜΒΑΤΗΡΙΟ

Ἄς ξεκινήσουμε νὰ καταχτήσουμε τὸ μέλλον!
Ἐχουμε δίκιο, ἐμείναμε πολλὴν καιρὸ παιδιὰ
ἄλλωστε, μᾶς ἐσκότωσαν τὴν παιδικὴ καρδιὰ
καὶ τὰ φτερούγια μας δὲν εἶναι πιά φτερούγια ἀγγέλων.

Τὸ ὁῦδινο ὄνειρο τῆς ζωῆς, κι' αὐτὸ δὲ ζῆ ἄλλο πιά . . .
Οἱ εἰλικρινεῖς οἱ φίλοι μας σπουδάζουνε θεολόγοι
κι' ἐμᾶς, πὸν ἐλαχταροῦσαμε μιὰ βάρκα, δυὸ κουπιὰ
τώρα τῶν πόλεων ὁ καπνὸς κ' ἡ βοή μᾶς κατατρῶγει.

Οἱ ἄλλοι τὸ δρόμο εὐρῆκανε: θὰ γίνουμε γιατροὶ
καὶ σὲ συμβούλια δούλη τους θᾶχουν τὴν ἐπιστήμη
τῶν δικηγόρων ὁ στρατὸς θὰ κνηγάη τὴ φήμη,
κι' ἀπ' τὰ χωριὰ θὰ ἐνοσήφουνε οἱ κομψότατοι νεαροὶ!

Μ' ἰδέες μεγαλονπόλεων καὶ πολυκατοικίες
θὰ προσπαθοῦν νὰ ζήσουνε οἱ ἀθῶοι μηχανικοὶ
καὶ στὰ γραφεῖα οἱ ὑπάλληλοι—περροῦτοι τραγικοὶ
ὄλημερὸς γιὰ ἓνα βαθμὸ ἀραδιάζουνε βλακεῖτες.

Μονάχα ἐμεῖς δὲν πήραμε τὸ δρόμο τους τὸν ἴσο
πὸν τοὺς ὑπόσχεται ἦσυχια κι' ἀνόητα γερατειὰ
μὰ αἰῶνια ταξιδεύοντας νὰ βροῦμε μιὰ φωτιὰ
κι' ἀπὸ τοὺς πὸν μικροὺς μένουμε πίσω! . .

ΑΓΙΣ ΤΥΠΑΛΔΟΣ - ΛΟΒΕΡΔΟΣ

ΟΤΑΝ ΞΥΠΝΑ Η ΠΕΝΤΑΜΟΡΦΗ

«Απάνω στ' ἄλογα φεύγουμε φεύγουμε . . .»

ΦΑΙΔΡΟΣ ΜΠΑΡΛΑΣ

Ονειρεύονται τα παιδιά
Με τα σκούρα μενεξεδένια μάτια
Που δεν ξέρουν ποτέ-τους μάθημα
Γιατι κοιτάζουν τις ανθισμένες ακακίες
Απ' το παράθυρο της τάξης
Γιατι διαβάζουν ιστορίες στα σύννεφα
Στις πέτρες και στις ηλιαχτίδες

Οι μαθητες που παίρνουν ἄριστα
Κοροϊδεύουν
Οι δάσκαλοι θυμώνουν

Όμως τα γιορτάσιμα ξάρτια των μικρων καραβιων
Γελάνε στη λίμνη
Τα φτερα των παγωνιων
Αστράφτουν λουσμένα στο πρωινο φως
Στα ξερα κλαδια της ξύλινης γέφυρας
Ἄνθισαν τ' αργιοτριαντάφυλλα

Στον κήπο κοιμάται η Πεντάμορφη

Στον κήπο τα χαρούμεν' αγόρια
Κυνηγιώνται με τα ζαχαδιά

Ρίχνουν τα μικρα καράβια στη λίμνη
Και βάζουν στοίχημα
Ποιο θα σκαρφαλώσει στο ψηλότερο πλατάνι

Στον κήπο τα χαρούμενα κορίτσια
Πετάνε ψίχουλα στους κύκλους
Μιλάνε με τον φλύαρο παπαγάλο
Πιάνονται χέρι με χέρι σε κύκλο
Και παίζουν την «κυρα-Μαρία».

Στον κήπο ξυπνα η πεντάμορφη
Στ' αγόρια χαρίζει πελώρηους χαρταετους
Στα κορίτσια κούκλες με πολλα-πολλα φορέματα

Στον κήπο ξυπνα η Πεντάμορφη
Το βασιλόπουλο τη φίλησε στο στόμα

Στον κήπο ξυπνα η αγάπη
Ξυπναν οι πασχαλιες και τα μαγιάτικα
Τριαντάφυλλα
Ξυπναν οι γκλυσίνες και πλέκονται
Στα μαλλια των κοριτσιών
Τ' αγόρια κόβουν τα φρέσκα καλάμια
Και φτιάχνουν φλογέρες

Ονειρεύονται τα παιδιά
Που δεν ξέρουν ποτέ-τους μάθημα

Οι μαθητες που παίρνουν άριστα
Κοροϊδεύουν
Οι δάσκαλοι θυμώνουν

Αλλα εμεις τραγουδάμε
Τραγουδάμε γιατι τα παιδιά
Με τα μενεξεδένια μάτια
Ονειρεύονται

Γιατι σ' ένα κήπο ειν' όλα χαρούμενα
Τα πουλια τα λουλούδια τα κορίτσια και τ' αγόρια
Την ώρα που ξυπνα η Πεντάμορφη
Την ώρα που ξυπνα η αγάπη
Με την αυγη του Απρίλη
Με την αυγη του Μάη
Με την αυγη της Άνοιξης

ΛΥΝΤΙΑ ΓΕΩΡΓΟΥΛΗ

Α Π Ρ Ι Λ Ι Ε Σ

Χαδιάρικα φιλιά, λόγι' άπαλά στο δειλι
ψιθυρισμοί γλυκόλαλοι, λαμπυρισμοί τών άστρων
και μελωδίες άφταστες μέσ στη νυχτιά του Άπρίλη
και κάποια πρασινίσματα στα ρεϊπια κάποιων κάστρων. . .

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΥΛΑΤΟΣ

ΑΠ' ΤΟ "ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟ ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ ΔΑΝΑΛΗ,"

Δ Ι Η Γ Η Μ Α

5 Οκτωβρίου... Τώρα πιά, ύστερ' από τόσα πειράματα, πότε αδιάφορα, πότε δδυνηρά και πότε απελπισμένα, είμαι όριστικά βέβαιος πώς δε χωράω σε κανέ να ανθρώπινο ή κοινωνικό καλούπι. "Οπου κι' αν σταθώ θα υπάρχει πάντα ένα κομμάτι από μένα που θα περισεύει, που θα κρέμεται, πονεμένο, στο κενό, μη μπορώντας να εφαρμόσει ακριβώς στο περιγραμμά που κάθε φορά επιβάλλεται (μα τί θα πει «επιβάλλεται»);).

Θαρω πώς πολλές φορές προσπάθησα ειλικρινά να γίνω απέναντι στον εαυτό μου ένα είδος δήμιου Προκρούστη Δέν τα κατάφερα, κι' ίσως νά'ναι καλύτερα έτσι.

Δοκίμασα να παραστήσω τον κοσμικό, τον αποκλειστικό, γνήσιο, τυπικό, κοσμικό. Ένα σωρό Δανάληδες, ό καλλιτέχνης, ό μισάνθρωπος, ό ήθικολόγος σήκωσαν παντιέρα μέσα μου και δε μ' άφησαν να μπώ στο περσι του ρόλου μου. Στάθηκε αδύνατο να ζήσω σαν ύποκείμενο την κατάσταση και κατάφερα να την κάνω πάλι όπτικό πεδίο του μυθιστοριογράφου.

Ύστερα, προσπάθησα να χωρέσω όλόκληρος μέσα στη δουλειά μου. Πολύν καιρό έπνιξα κάτι διαμαρτυρίες που με κεντούσαν σαν βελόνες και στο τέλος έγιναν καρφιά και μαχαίρια και με τσάκισαν. Τόσες φορές αγωνίστηκα να μείνω καρφωμένος στο γραφείο μου, πάνω απ' τα χαρτιά μου (Θεέ! πόσο τα μίσησα εκείνες τις στιγμές τα στάχτινα κι' άνούσια δημιουργήματά μου) βλέποντας το βράδυ να γλυστράει ψιχάλιστο στο παράθυρό μου. Μα δεν μπορούσα να κρατήσω ως το τέλος. Ντροπιασμένος, με τη συναίσθηση της αδυναμίας μου, δίχως καμιά προσπάθεια να δικαιολογηθώ, παρατούσα στη μέση την άρχινισμένη φράση που με παιδευε κι' έτρεχα να ρουφήξω τη σκονισμένη άναπνοή της ημέρας.

Μιάν εποχή έπαιξα το ρόλο του «άνθρωπου της δράσης». Άποτυχία αξιολόγητη. "Οχι βέβαια έξωτερικά. Γιατι έχω

ένα minimum τεχνικών ικανοτήτων που μου εξασφαλίζει ένα έξωτερικό αποτέλεσμα ικανό να ξεγελάσει ένα μάτι όχι πολύ κοφτερό. Πώς να σωπάσει όμως εκείνος ό μόνιμος καγχασμός μέσα μου που καταστρέφει κάθε σοβαρότητα κι' ειλικρίνεια; Πόσο καντερή έννοιωσα την άναγκη, ώρισμένες στιγμές σ' αυτές τις περιόδους της «πραχτικής δράσης», ενός Ντοστογιέφσκυ, ενός Πόε, ενός Πλάτωνα. Γίνονταν καμιά φορά τόσο έντονη, ώστε έδινε την έντύπωση ενός φυσικού πόνου.

Κι' είναι περισσότερο προσωπικά ζητήματα για τα περισσότερα προσωπικά ζητήματα είναι τόσο δυσκίνητοι, έχουν κάποιες άπιστευτα ευαίσθητες κεραίες για να ξεχωρίζουν αυτούς που τους μοιάζουν. "Ολοι οι πρόσκαιροι φίλοι μου μυρίστηκαν άμέσως πώς δεν ήμουν ως το τέλος μαζί τους, πώς κάποια μέρα θάφευγα, πώς, ούσιαστικά, είχα φύγει απ' την πρώτη στιγμή που βρέθηκαν μαζί τους. Ξέρω καλά πώς ποτέ δε με θεώρησαν δικό τους. "Οση και νάτανε ή έξωτερική ή κι' ή πραγματική μου επιτυχία στις διάφορες περιοχές όπου προσπάθησα να συγκεντρωθώ αποκλειστικά, το μάτι τους δε γελιότανε. Είχα τη στάμπα του λαθρεπιβάτη. Καί, φυσικά, δικαιώνονταν πάντα.

20 Μαρτίου... Μακρυνά, πολύ μακρυνά, στον πορφυρόν όρίζοντα τών έφηβικών μου χρόνων θυμάμαι κάτι έφιαλτικές κυριακές, σά θάνατους, που για πολύν καιρό ήταν το αποφασιστικό στοιχείο της συγκρότησής μου. Θυμάμαι, σά να τζήσα κάπου άλλου, σε μιάν άλλη ζωή, με τι τρόπο έβλεπα να πηγαίνει τρεις ή ώρα τ' άπομεσήμερο. Τι σκληρά μου φαίνονταν τα μπουμπουκιασμένα άπομεσήμερα του Άπρίλη. Οι ώρες στάζανε μέσα μου καντές σά φλόγες και γινόμουν όλόκληρος δυό μάτια που τρέχανε, τρέχανε άστείρευτα (πώς μπορεί άλήθεια να συμβαίνουν τέτοια πράγματα);).

Κι' ἐπὶ τέλους, κατὰ τὴν ἔξῃ, δροσίζε. Ὁ ἥλιος ἀποχαιρετοῦσε τοὺς δρόμους, σταμάταγε λίγο δακρυσμένος στὴν πρόσοψη τῶν σπιτιῶν καὶ τὸ βράδυ ἐρχόταν μαλακά, μητρικό, κι' ἔκλεινε τὴν πληγὴς. Ἦξε-ρα πὼς τὸ δύσκολο ἦταν νὰ περάσει τ' ἀπόγεμα. Ὑστερα θὰ ξαναγύριζα στὸν κόσμο καὶ τὰ πράγματα θὰ κυλοῦσαν εὐκόλα, δηλαδὴ ὅσο εὐκόλα μπόρεσαν ποτὲ νὰ κυλήσουν γιὰ μένα. Θὰ τρύπωνα μέσα στὸ βράδυ, θὰ βολεύομαι καλὰ ἐκεῖ, σὰ σ' ἕνα σίγουρο καταφύγιο, ἐξασφαλισμένος ἀπὸ κάθε κακὸ δαίμονα. Πρὶν ν᾿ᾶρθῃ τὸ βράδυ ὁμως;

Τὰ θυμᾶμαι ὅλα αὐτὰ σὰ μιὰ γνώριμη, παλιὰ μελωδία, μονάχα στὴ γενική τους γραμμῇ, γιατί μου ξεφεύγουν πολλές ἐνδιάμεσες, χαρακτηριστικὲς ἴσως, νότες. Ἐχουν στρογγυλέψει ὅλα τώρα τόσο πολὺ, ἀπ' τὸ σῶμα μου, ἴσαμε τ' ἀπομεσήμερα τῆς Κυριακῆς. Τί σχέση ἔχει ὁ σημερινὸς κλασικὸς Δανάλης μὲ τὸν γοτθικὸ ἔφηβο; Ἴσως νὰ κέρδισα σὲ βάρος, σὲ οὐσία, μὰ ἔχασα σὲ βεληνεκές, σ' εὐαισθησία καὶ ἔνταση. Γίνανε τόσο καθημερινές οἱ Κυριακές, τόσο ἀπλὰ τ' ἀπομεσήμερα. Πολλὲς φορὲς ξεχνᾶω πὼς εἶναι Κυριακή, ξεχνᾶω τὴν ὄρεα καὶ τὰ χρώματα τοῦ δρόμου. Στρώνομαι στὴ δουλειά, ἡσυχος καὶ κατασταλαγμένος, μακριὰ ἀπὸ κάθε προβληματικότητα πού δὲν εἶναι καθαρὰ τεχνική. Κι' ἂν βαρύνει πολὺ τὸ δειλινὸ, ἂν γίνῃ πολὺ ἐπίμονο καὶ προκλητικὸ ἔκεινο τὸ φρέσκο πρᾶσινο γχοῦδι στὰ κεραμίδια τοῦ ἀντικρυνοῦ σπιτιοῦ, ἢ ἂν γίνῃ πολὺ φωναχτὴ ἡ ἡσυχία τοῦ δρόμου, κάθομαι στὸ πιάνο καὶ παίζω τὴν 7η Etude ἀπ' τὸ δεύτερο Cahier καὶ δέχομαι, ἔτοιμος κι' ὀρθάνοιχος τὸ κῦμα πού ἀνεβαίνει σιγὰ-σιγὰ καὶ πού, ἀντὶ νὰ μὲ πνίξει, διοχετεύεται μ' ὅλη του τὴν ὀρμὴ στὰ δάχτυλά μου.

26 Φεβρουαρίου... Θὰ μπορέσω νὰ δουλέψω ἀπόψε; Τὰ σύννεφα βαθαίνουν ἀβάσταχτα πάνω στὸν Ὑμηττὸ κι' ἡ δμίχλη κλαίει ἔξω ἀπ' τὸ παραθύρι μου. Κι' ὁ κῆπος εἶναι ὑγρὸς καὶ μὲ προσκαλεῖ.

Θὰ κατέβω τὸ δρόμο ἀργὰ-ἀργὰ, φορτωμένος μὲ μιὰ γέριξη, ἄχρονη σοφία δίχως μνήμη, θὰ ρουφήξω στάλα-στάλα τὴ λύπη τῆς δειτροστοιχίας καὶ θᾶχω γεμάτα τὰ μάτια μου ἀπ' τ' ὄραμα τῆς ἄλλης πολιτείας. Θὰ ξέρω τὸ ὅτι εἶναι ὀλό-τελα τυχαῖο τὸ ὅτι ζῶ, τὸ ὅτι βγήκα ἀπ' τὴ θάλασσα τῆς ἀνυπαρξίας. Ἡ πραγματικὴ πατρίδα μου ἦταν ἐκεῖ καὶ εἶμαι δεμένος μαζί της ὅ,τι καὶ νὰ κάνω. Μὲ τὴν ψυχὴ στραμμένη κατὰ κεῖ θ' ἀκούσω τὸ ξένο βράδυ γύρω μου νὰ πέφτει σὰ βελούδινη μουσικὴ ἀρπας. Γύρω μου θὰ περνᾶνε ἄνθρωποι, κοπάδια ἀτέλειωτα, πρόσωπα ἀνύποπτα, μὲ τὴν ἴδια στερεότυπη γχοιμίτσα ζωῆς. Θὰ τραβᾶνε ἀνίδεοι, μέσα στὰ βυλτονέρια τῆς ἀγνοίας καὶ τῆς δειλίας, τὴν πλατεία, κυριακάτικη λεωφόρος, κρεμασμένοι μ' ἀγωνία ἀπ' τὴν κοινοτυπία τους.

"Ἄν μποροῦσα ν᾿ᾶρθω σὲ κάποιο μάτι μιὰ φωτίτσα...

"Ἄν δὲν ἦταν τόσο παχύδερμοι, θὰ μποροῦσε νὰ τοὺς περάσει ἡ ἔνταση τῆς δικιᾶς μου βεβαιότητας. Μὰ ζοῦνε κάπου ἄλλοῦ. Βρίσκομαι τόσο μακριὰ τους. Ἐξέρω καλὰ πὼς δὲ θὰ μποροῦσα νὰ τοὺς ἀγγίξω. Θαρρῶ πὼς φορᾶω ἀπόψε ἕνα διάφανο λαστιχένιο σκάφανδρο ποῦχω φέρει ἀπὸ κάπου ἄλλοῦ καὶ πού μοῦχει ἀφαιρέσει τὴν αἴσθηση τῆς ἀφῆς. Θαρρῶ πὼς ὑπάρχουν ἀνάμεσά μας στρομάματα ἀτέλειωτα ἀπὸ ἀραιό, μαλακὸ βαμπάκι πού θὰ ἐμπόδιζε τὰ λόγια μου νὰ φτάσουνε στ' αὐτιά τους.

Τὸ πρόσωπο καὶ τὸ σῶμα τους μοῦ φαίνονταν σὰ βροσιές. Ἐκεῖνος ὁ σβέροκος πού τοιτώνει ἔτσι χωριάτικα τὴν πληθωρική του ἀμάθεια, θᾶπρεπε νὰ κάνει τὸν οὐρανὸ νὰ κλείσει τὰ μάτια ἀπὸ ντροπή. Καὶ κεῖνα τὰ μάτια, πὼς βρώμισαν ἀνεπανόρθωτα μὲ τὸ βλέμμα πού κάθε-ται μέσα τους! Πὼς μπορεῖ μιὰ μύτη νὰ συμβολίζει μὲ τόση τελειότητα τὴν καθαρὴ κτηνωδία; Κι' ἂν σκεφτεῖ κανένας τὴ κρούβεται κάτω ἀπ' τὰ ροῦχα τους...

"Ἄν ἀναβε καμμιά φωτίτσα στὴν ἄλλη ὄχθη...

"Ἄν μοῦφερνε ὁ ἀέρας τὸ ἄρωμα ἐκεῖ-

νης τῆς χαμένης γλαυκῆς πατρίδας, τοῦ καλοκαιριοῦ τῶν δεκαπέντε μου χρόνων...

Οὔφ! Γίνομαι αἰσθηματικὸς σὰ γερο-ντοκόρη. Πρὶν νὰ πεθάνω φυσικά, θὰ φροντίσω νὰ σκίσω αὐτὴ τὴ σελίδα καὶ κάμποσες ἄλλες, γιατί θὰ στεναχωριόμουνα φοβερὰ νὰ παραδοθῶ στοὺς κριτικούς μου δεμένος γεροπόδαρο, χωρὶς νὰ μπορῶ νὰ βγῶ ἀπ' τὸν τάφο μου γιὰ ν' ἀπαντήσω...

30 Ἰουνίου... Φοβάμαι νὰ ξανακοιτάξω τοῦτο τὸ σημειωματάριο. Φοβάμαι ν' ἀντικρύσω κατὰματα, δίχως περιστροφές τὸν ἑαυτό μου. Στὸ βάθος λίστενα πάντα πὼς ἦμουν καλύτερος ἀπ' αὐτὸ πού ἔδειχνα, ἀπ' αὐτὸ πού ἐκδηλωνόταν ἔξωτερικά. Πίστενα πὼς ἦμουν κάτι ἄλλο πού θὰ κατόρθωνε κάποτε ν᾿ᾶρθῃ στὴν ἐπιφάνεια. Κοκκεταρία; Δειλία; Ἐγωϊσμός; Τί μὲ νοιάζει;

Κι' ὅσο ὑπάρχει ἀκόμα προστά μου καιρὸς γιὰ πραγματοποιήσεις ἢ ὑπόθεση, κι' ἂν ἀκόμα εἶναι ψεύτικη, ἀποχτάει κάποιο νόημα, ἢ τοῦλάχιστο κάποιο πρόσημα. Ὅταν ὁμως προχωρήσω πολὺ καὶ ἔσφηνικὰ τὸ καύκαλό μου χτυπήσει πάνω στὴ μαύρη σιδερένια πόρτα πού θὰ σημάνει τὸ ὄριο τῆς ζωῆς μου, ποιὸ χέρι θὰ μὲ βοηθήσει ν' ἀνθέξω στὸ θέαμα τῆς τελειωτικῆς, ἀμετάκλητης ἀποτυχίας πίσω

μου; Πὼς νὰ φωνάξω μὲ τὸ σπασμένο στήθος καὶ τὸ στεγνὸ μου στόμα, τὴν ἀγωνία μου γιὰ τὴ μοναδική, τὴν ἀνεπα-νάληπτη εὐκαιρία πού χάθηκε καὶ πού θὰ χύνει ἀργὰ-ἀργὰ τὴν τελευταίαν τῆς σταγόνες ὅσπου νὰ στερεψέι; Ποιὰ θετικὴ πραγματικότητα μπορεῖ νὰ συγκριθεῖ μὲ τὴν χιλιάδες, τὴν ἀπειρες ἄλλες ζωὲς πού δὲν ἄνθισαν καὶ πού θὰ μοῦ γνέφουν σὰν ἀστέρια ἀπ' τὴ μαγικὴ χώρα τῆς δυνατότητας, τότε πὰ τῆς ἀδυναμίας;

Τότε θὰ καταλάβω τι σημαίνουν οἱ διαφορὲς ὑπεκφυγές κι' ἀναβολές. Εἶναι ἡ ταχτικὴ τῶν παιδιῶν πού δὲ θέλουν νὰ πάρουν τὸ μικρὸ φάρμακο. Κι' ὁμως ἔρχεται μιὰ στιγμὴ πού, μὲ κλειστὰ μάτια, τὴν ἀναπνοὴ κομμένη καὶ τὰ χεῖλια σφιγμένα, ἀναγκάζονται νὰ τὸ πάρουν σ' ἕνα μάταιο σπασμὸ ἀρνητικῆς καὶ διαμαρτυρίας.

Εἶδωλο τῆς μητέρας μου, φώτισε τὸ θάνατο καὶ τὴ ζωὴ μου. Στείλε τὸ θαῦμα πού θὰ μὲ κάνει ἡσυχὸ καὶ δυνατό, δῶσε στὴ στιγμὴ ἕνα ζευγάρι φτεροῦγες καὶ μιὰν ἀχτίδα ἀπὸ στερεὸ ἄλυωτο χρυσάφι καὶ φέξε μου τὸ βλέμμα σου πού ξέρω τόσο καλά, ν' ἀκουμπήσω. Κι' ὕστερα ὅλα θὰ γίνον ἐύκολα. Ἀκούμπησε τ' ἀστραφτερό σου χέρι στὸ μέτωπό μου κι' ἀμέσως θ' ἀλαφρώσω καὶ θὰ σηκωθῶ τόσο ψηλά, τόσο ψηλά καὶ θὰ σὲ φτάσω...

MIMIKA KRANAKH

Ο ἄνθρωπος εἶναι ἀρνητῆς αὐτοῦ πού δὲν ξέρεῖ νὰ ἐκφρασεῖ.

Μια θρησκεία δίνει στους ἀνθρώπους λέξεις, πράξεις, χειρονομίες, σκέψεις, ὅταν δὲν ξέρουν τι νὰ πουν, τι νὰ κάνουν, ἢ τι νὰ φανταστούν.

Φοβάμαι τὸ γνωστὸ, πιότερο ἀπὸ τ' ἀγνωστὸ.

Υπάρχουν πιο πολλές πιθανότητες νὰ σου δώσει ἡ ρίμα τῶν ιδέα, παρα νὰ βρεῖς τὴ ρίμα ἐκινώντας ἀπ' τὴν ιδέα. Σ' αὐτὸ στηρίζεται κι' ἡ ποίηση, καὶ προπάντων στὴν ἐποχή-μας.

Ἡ μουσικὴ εἶναι ἡ γραφὴ τοῦ τελείου ἀτόμου.

Ἀνοίγει τὴν πόρτα, μὲ κοιτά. Νομίζει πὼς δὲν τον ἐνοίωσα, πὼς δὲν ἔκανε θόρυβο, πὼς εἶμαι βυθισμένος στο βιβλίο-μου. Ἐγὼ ὁμως τον νοιώθω κοντά-μου καὶ τον ἀφήνω νὰ με παρακολουθεῖ. Μα στα σωστά, ἐγὼ τον παρατηρῶ, κι' ἡ ἀκίνητή-μου πλάτη δὲν τον ἀφήνει.

(*Ἄπ' τὸ Τετράδιο Β'. 1910 τοῦ Paul Valéry)

E. ΑΠ.

PAUL MORAND

ΓΟΤΘΙΚΟ ΔΥΚΟΦΩΣ

(Συνηθίζουν να δίνουν στο γνωστό Γάλλο συγγραφέα Paul Morand το χαρακτηρισμό του κοσμοπολίτη. Στην πραγματικότητα όμως διακρίνει το έργο του ένας κοσμοπολιτισμός—μια universalité θάταν ή κυριολεξία—που δεν έχει καμιά σχέση, με ότι επιφανειακό συνηθίσαμε να δίνουμε στον όρο. Είναι κοσμοπολίτης στον τρόπο που βλέπει κι' αισθάνεται, στο βαθύ πόθο γι' αποδημίες σε κάθε γωνιά της γης, στην παγκόσμια κριτική ματιά του, κι' όχι στα ονόματα φημισμένων ποτών και διεθνών καμπαρέ.

Πέρου έβγαλε το βιβλίο «Propos des 52 semaines» (Éditions du Milieu du Monde, Gênevè, 1943), ένα βιβλίο δυνατό, εμπνευσμένο απ' το πολεμικό δράμα που ζούμε απ' το 1939—μια σειρά από εικόνες, ρυθμούς, εύρηματα που δίνουν όλη την ατμόσφαιρα της εποχής μας.

Παραθέτουμε παρακάτω ένα κεφάλαιο απ' αυτό το βιβλίο, όπου με άδρες γραμμές ο συγγραφέας διαγράφει τη χαυνωτική, τη βαθεία καταστρεπτική επίδραση του πόλεμου στην ανθρώπινη ψυχή).

Παρίσι. Δεξιά όχθη. Έξι τ' απόγεμα. Σ' ένα φόντο ουρανού με πράσινες αποχρώσεις όπου η πολιτεία άχνογράφει τα καμπαναριά της, τα τόξα της, και η Notre-Dame ύψώνει τον όγκο της, ξεχωρίζει ένα παρισινό πλήθος στην πόρτα ενός γαλακτοπωλείου. Όλοι αυτοί οι κουκουλωμένοι άνθρωποι που χτυπάν τα πόδια, και φυσάν στα δάχτυλα, διαγράφονται σ' ένα παλιό τοίχο πέντε ή έξι αιώνων, και μέσ' στην δμίχλη και την κακομοιριά αφήνουν μιάν βαθύτατη έντύπωση.

Τα ρούχα, η σιάση, το σώμα, ή έκφραση, μαζί με το περίγυρο είναι ένα άληθινό ξαναγύρισμα στο μεσαιώνα. Χωμένοι μέσ' στα δέρματα των άρνιων, οι άνθρωποι μοιάζουν σά να φορᾶνε πάλι το σάκο του Αγίου Λουδοβίκου. Τα κεφάλια χώνονται σε ρούχα, σε καπέλλα που μᾶς ξαναφέρνουν στον XIV αιώνα: κι' ακόμα είναι κι' οι γούνες από σκίουρους, λαγούς κι' άλεπούδες, που ή φτώχεια τους ξαναφέρει στο νοῦ τον πόλεμο των εκατό χρόνων. Τα κορμιά αδυνατισμένα από την πείνα έχουν γίνει μονάχα

πνεῦμα· αυτές οι όρθιες στάσεις δείχνουν άδρα το κάθετο, τη βαθύτερη ουσία του γοτθικού· ο ρεαλισμός τους μοιάζει να έρχεται απ' τα ψηλά μέρη μᾶς μητρόπολης—ένα άθλιο και γεμάτο δυστυχία κορμάτι από άρχαιο ανάγλυφο. Αυτούς τους ανθρώπους, τους σύγχρονούς μας, θά τους έπαιρνε κανείς για κληρικούς, λαϊκούς, προσκυνητές, εργάτες, βοσκούς· μιὰ σκόνη άναμνήσεων από μύθους του μεσαιώνα κι' έπικά τραγούδια.

Αυτός ο χαρακτήρας ο βάρβαρος κι' ο παθητικός, αυτή ή κοινότητα στη δυστυχία, που δίνει στα πλήθη του μεσαιώνα κάτι από το μεγάλο Πάθος, αυτά τα όντα τα παρόμοια με σύμβολα, που όλα μοιάζουν να σηκώνουν τον αιώσιο Σταυρό, ή άθλια άναμνή ή που ο Χρόνος δέ μετριέται πιά, αυτά τα όντα τα κυρωμένα κάτω απ' το μοιραίο των προφητειών δίνουν, άπόψε, ως πέφτει ή νύχτα, τον ήλιγο σ' όποιον τα κοιτάζει· τον κάνουν να μένει ζαλισμένος, απ' αυτό το πήδημα πέντε αιώνες πίσω.

Μεταφρ. ΑΛΚΗΣ ΜΥΡΑΣ

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΒΙΒΛΙΑ

Αθήνα, 28 του Μάη

«Δώδεκα τραγούδια
του Φαίδρου Μπαρλα».

Αγαπητέ «Παλμέ»

Θα επιτρέψης βέβαια σ' ένα αναγνώστη ν' απασχολήση για λίγο τις στήλες-σου. Πρόκειται για το σημείωμα του Φαίδρου Μπαρλα για την κριτική του κ. Λαούρδα περι της «Αιολικής Γης» του κ. Βενέζη. Επειδή ο Φαίδρος Μπαρλα επιμένει να μιλά εξ ονόματος των νέων—οι οποίοι «εθίγησαν» απο τη μελετη του κ. Λαούρδα—και να ισχυρίζεται ότι αντιπροσωπεύει την γνώμη-τους και τις ιδέες-τους, είμαι αναγκασμένος εν ονόματι ομάδας νέων να τον διαψεύσω και να διαπιστώσω πως οι νέοι σκέπτονται εντελώς αλλιώς απο ότι άφησε να εννοηθη ο Φαίδρος Μπαρλα. Οι ιδέες του Φαίδρου Μπαρλα επαναλαμβάνω, δεν είναι δυνατον να είναι και ιδέες ορθώς σκεπτομένων νέων και πολυ περισσότερο πνευματικώς και ηθικώς αναπτυγμένων νέων. Κακος μαθητης του ολέθριου διδασκάλου-του Oscar Wilde— που έθεσε το εντελώς κούφιο δόγμα «η τέχνη για την τέχνη»— ο Φαίδρος Μπαρλα προσπαθει με φραστικούς ειρωνικούς τρόπους να αποδείξη πως ένα έργο ελληνικό κάθε άλλο παρα εθνικες και ηθικες αξίες πρεπει νάχη και το ρίχνει σ' αστειο μια και δε μπορεί να μας πει αυτος τι τάχα πρέπει να ζητήση κανεις σ' ένα τέτοιο βιβλιο με ηθικοκοινωνικες αξιωσεις. Είμαι αναγκασμένος να βγάλω θλιβερα συμπεράσματα γι' αυτον καθως και για κάθε άλλο νέο που στοχάζεται όμοια.

Και νάταν μόνο αυτο... Ενω μιλά περι Ζωίων και «άλλων ηχηρων παρομοίων» δε διστάζει μετ' ολίγον να θέση υπο αίρεσιν ολόκληρη ομάδα απο εκλεκτους λογοτεχνες-μας που ούτε θά μπορούσε να τους συγκρινη κανεις με το «Θεό»-του Βενέζη. Κατόπιν τούτου δεν αξίζει να σχολιάση άλλο κανεις το αστειο-του σημείωμα ακουόμενος να διαπιστώση πως οι στίχοι του Βολταίρου που αναφερεί—δείγμα της πολυμάθειάς-του βέβαια—γυρναν στον ίδιο γελοιοποιώντις- τον για την αφελεία-του...

«S'il n'eût mal parlé de personne
personne n'eût parlé de lui...»

Σας γνωρίσαμε κυριε Μπαρλα, σας γνωρίσαμε!

Ευχαριστων για τη φιλοξενία

Λαοδάμαντος 9.

ΤΑΚΗΣ ΣΑΧΙΝΗΣ

Τα σημερινά νειάτα έχουν ευρύνει πολυ τους ορίζοντες των αναζητήσεών-τους. Τα συγκινει το πρόβλημα της ζωής, η θέση που πρέπει να πάρουν απέναντι στα «παροδομένα» και μ' ένα λόγο η όλη-τους συμπεριφορα στον κόσμο αυτο. Και τουτο γιαιτι μεγάλωσαν και μεγαλώνουν μέσα στην ηλεκτρισμένη ατμόσφαιρα του αιώνα-μας, μέσα στο σημερινό δράμα του ανθρώπου. Θάταν λοιπον γι' αυτους αδύνατο κι' ακατανόητο να περιοριστον στο θαυμασμο μιας ωραιάς δύσης, μιας φεγγαρόλουστης βραδυας, στην ομορφια της αγάπης-τους και στις υπόλοιπες γλυκανάλατες απασχολήσεις των περισσότερων ποιητων του άμεσου παρελθόντος (αν κι' εδω που τα λέμε, γλυκανάλατες γίνονται μόνον απ' τον τρόπο που θα τις αντικρύσεις).

Ο ποιητης της σημερινής συλλογής είναι κι' αυτος ένας απ' τους σημερινούς νέους ανήσυχος, πωρετικός, ακαταστάλαχος και προπάντων θλιμμένος (θλιμμένος άραγε αληθινα απ' τη ζωη ή απο μανιέρα, επειδη συνηθίζεται; Θα φανει αργότερα). Στα περισσότερα τραγούδια-του διάχτυη είναι η ατμόσφαιρα ενός πόνου απ' τη ζωη, μιας απαισιοδοξίας, μιας τάσης για «φυγη».

Υποβλητική μελωδία ξεχύνεται απ' τα τέτοιας υψής τραγούδια του—κι' είναι τα περισσότερα—που δε σ' αφήνει ν' αμφιβάλεις για τη γνησιότητα των αισθημάτων-τους.

Διαλέγω απ' αυτα το «Μισάνοιξε η εξώπορτα» σαν το πιο αντιπροσωπευτικο κατα τη γνώμη-μου. Στον υποβλητικό-του ελεύθερο στίγο και στην καπως καθαφική του έκφραση και ατμόσφαιρα φαίνεται ξεκάθαρη η στάση του ποιητη στη ζωη:

...Με πόρτες και παράθυρα κλεισμένα
μη θύρβοι παράξενοι ταράζουν
την ήρεμη σοφία της στιγμής
τρυγούμε σιωπηλοί το καταστάλαγμα
της πίκρας και της γνώσης των βιβλίων...
Το ίδιο και το «Απάνω σ' άλογα», σα μια αποθέωση της «φυγής» απ' την πραγματικότητα, σα μιαν ακόμη ήττα στη ζωη.

Στο μόνο ποίημα της συλλογής που ακούγεται μια έξαλλη φωνη θριάμβου, που οι νέοι νικουν στη ζωη και την κατακτουν, που υπάρχει επομένως «κατάφαση», είναι το μεγαλύτερο της συλλογής «Η Μεγαλειοτάτη χορεύει σουίγκ στον Παρθενώνα»—ποίημα που πολυ φαίνεται θα τ' αγαπάει ο ποιητης (γιατι έχει ξεχύσει εντός-του όλο-του τον ενθουσιασμο και την τόλμη) μα που δεν το προτιμω απο μερικά άλλα.

Απ'τα δώδεκα ποιήματα της συλλογής, τα επτά είναι γραμμένα σ'ελεύθερο στίχο, τα υπόλοιπα με μέτρο και ρίμα—της παράδοσης. Απ'τα πέντε δεύτερα ασφαλώς το ομορφότερο και ωριμότερο είναι το «Δεν ειν'άνεμος». Κάπως άσχημα χτυπούν στ' αυτι οι προπροξύτονες ρίμες στο «Τραγουδι της ανοιξιάτικης νύχτας».

Ο ελεύθερος στίχος των υπόλοιπων μένει, λες, αδικαιώτος. Έτσι κάπως σου φαίνεται ότι πιο όμορφα θα ήταν όλα αυτά στο καλούπι της παράδοσης. Κι'αυτο γιατί στον ελεύθερο στίχο είναι ο εσωτερικός ρυθμός που του δίνει φτερα, μιας ιδιαίτερης ποιότητας μουσικότητα, είναι κάτι το άπιαστο που τον κάνει απαραίτητο και σε πείθει πως όχι, αλλιώς δέ θα μπορούσε να ειπωθεί ότι ειπώθηκε. Σκεφθήτε λόγου χάριν πόσο σ' ένα υπερρεαλιστικό ποίημα είναι αναγκαία η αποδέσμευση απ'το μέτρο και τη ρίμα και πόσο θάχανε απο υποβλητικότητα ένας Καβάφης αν στριμώχονταν η sui generis μουσικότητά του στη συμβατική ρίμα. Στα τραγούδια όμως του Φ. Μ. ταιριάζει περισσότερο ο ρυθμός, το μέτρο. Γιατι, καθώς είπα, τα ποιήματά του ούτε υπερρεαλιστικά είναι ούτε δικαιώνουν μ'οποιοδήποτε τρόπο την τέτοια εμφάνισή τους.

Το φαινόμενο το εξηγω έτσι: Ο Φ. Μ. βρίσκεται μετέωρος ανάμεσα στην καθιερωμένη μορφή και στα νέα εκφραστικά μέσα, ανάμεσα στην παράδοση και στη νέα—ας την πω έτσι—ποίηση. Το πρώτο βήμα—το τεχνικό—το έκανε, μα δεν αρκεί. Πρέπει όχι μόνον η μορφή ν'αλλάξει μα και το περιεχόμενο. Πρέπει να εκφραστεί αλλοιώτικα. Πρέπει να δει αλλοιώτικα.

Μα ακόμα βρίσκεται στην αρχή Έξω λοιπόν απο τις μίξεις αυτές παρατηρήσεις δεν έχω τίποτ' άλλο παρα αγάπη κι'έπαινο να εκφράσω στον αγαπητό Φ. Μ. που τόσο χωρίς και τόσο φουριόζικα άρχισε τη—μεγάλη εύχομαι—ποιητική του πορεία.

Γ. ΣΤ.

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΙΝΟΥΜΕ

«Δώδεκα τραγούδια του Φαίδρου Μπαρλα». Κριτική του βιβλίου δημοσιεύουμε σήμερα.

«Ξεκίνημα», μηνιαία λογοτεχνική έκδοση νέων απο τον Πειραιά, φύλλο 2—3, με συνεργασίες Παύλου Κριναίου, Γερ. Π. Αμπάτη, Μανώλη Ρούνη, Δημήτρη Γουλανδρη, Κόστα Αγαπητίδη, Νίκου Μπατάγια, Θάνου Καρδαλίου, Γιάννη Καράγιωργα, Πέτρου Π. Πετρη, Άγγελου Μόσχου, Θάνου Βαγενα, Βασίλη Μάη, Γιάννη Καφαμπέλη, Καίτης Σβορώνου, κριτικές του κινηματογράφου απο το Δημήτρη Γουλανδρη και των βιβλίων απο το Μηνια Ματσάκη, καθώς κ' ενδιαφέροντα σημειώματα.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Στη θέση αυτή, οι αναγνώστες-μας που θάχουν την καλοσύνη να μας στέλνουν κομμάτια-τους για να κρίνουμε κι'αν είναι καλά να τα δημοσιεύουμε, θα βρίσκουν μια μικρή απάντηση. Λυπούμαστε που ο περιορισμένος χώρος δε μας επιτρέπει να λέμε με όσα λόγια θα χρειάζονταν, την ιδέα-μας, όπως και για άτομα που βλέπουμε προσωπικά, υποσχόμαστε όμως, αντι γι'αυτο, νάπαντάμε σ'όλους τους άλλους και να δημοσιεύουμε τα εγκεκριμένα κομμάτια όσο γίνεται πιο σύντομα. Ίσως η πολυλογία να μας έκανε πιο ευγενικούς, σε πρόσωπα και πράματα, αφού η κρίση-μας δέ θα περιοριζόταν μονάχα στα τρωτά που μπορεί νάχουν οι διάφορες συνεργασίες, στηρίζουμε όμως στην καλή πίστη των αναγνωστών-μας που δε θα κοιτάξουν το ζήτημα εγωιστικά, μα θα προσπαθήσουν να καταλάβουν το δικιο-μας. Γι'αυτο εξάλλου είναι και περιττο να λέμε στον καθένα πως περιμένουμε άλλη συνεργασία του, είτε εγκρίθηκε, είτε έμεινε πίσω εκείνη που είχε στείλει.

Στην ίδια αυτή θέση απαντάμε και στα γράμματα που λαβαίνουμε, και που θα θέλαμε με κρίσεις και υποδείξεις για την ύλη, την εμφάνιση και την κυκλοφορία του περιοδικού.

κ. Τ. Σαχ.: Δημοσιεύουμε για την τάξη το γράμμα-σας και χωρίς σχόλια.

κ. Σ. Άσ.: Θα θέλαμε να βλέπαμε κι'άλλα-σας ποιήματα, αφού απ'αυτα τα δυο δε μπορούμε να βγάλουμε κανένα αξίο λόγου συμπεράσμα.

δ. Ανθ. Μ.: Το Temperamento, -σας έχει πολλά παραγεμίματα που το κάνουν να μη διαφέρει απο τα τραγούδια του συρμού.

κ. Γ. Παπ.: Τα ποιήματά σας υστερούν τεχνικά. Συχνες τομες που κουράζουν σε μικρούς στίχους, χασμοδιές, αντιποιητικές λέξεις, κι'αδυναμία στην έκφραση. Περιμένουμε άλλα-σας, ακόμα και πεζα, γιατί με χαρά-μας θα βλέπαμε κάτι δικό-σας στόν Παλμό.

κ. Γερ. Θ.: Για το θερμό-σας γράμμα, το γεμάτο καλά λόγια, συγχινημένοι σας ευχαριστούμε θερμα. Όσο για τα δυο ποιήματα, δε θα μπορούσαμε να εκφραστούμε με τον ίδιο ενθουσιασμό γιατί υστερούν σε έκφραση σε πρωτοτυπία και σε τεχνική.

ΔΙΟΡΘΩΜΑΤΑ ΣΤΟ ΠΡΩΤΟ ΦΥΛΛΟ

Στο ποίημα της σελ. 10, στίχος 6, αντι «στο» θέλει «σ τ α». Στη σελ. 11, στήλη β', στίχος 12, το πρώτο «μου» να γίνει «π ο υ». Στη σελ. 16, στήλη α', στίχος 31, αντι «σχεπτικός» θέλει «σ κ ω π τ ι κ ό ς». Στην ίδια σελ., στήλη β', στίχος 14, αντι «δραματικό», θέλει «δ ο γ μ α τ ι κ ό». Στην ίδια στήλη, η υπογραφή είναι όχι «Φαίδρος» μα «Φ α ί δ ρ ο ς Μ π α ρ λ α ς».